2020

Správa o výsledku kontroly

Správa štátnych hmotných rezerv SR v čase mimoriadnej situácie

Správa o výsledku kontroly

Správa štátnych hmotných rezerv SR v čase mimoriadnej situácie

PREDKLADÁ
Ing. Karol Mitrík, predseda
Najvyšší kontrolný úrad Slovenskej republiky

Bratislava, december 2020

OBSAH

ZOZNAM SKRATIEK **4**
ZOZNAM TABULIEK **4**
ZOZNAM OBRÁZKOV **4**
ZHRNUTIE **5**
1 ÚČEL KONTROLNEJ AKCIE **7**
2 RÁMEC KONTROLNEJ AKCIE **7**
3 ZISTENIA A ODPORÚČANIA **7**
3.1 VÝVOJ PANDÉMIE COVID-19 A NASTAVENIE SYSTÉMU KRÍZOVÉHO RIADENIA V SR. 7
3.1.1 Globálna pandémia *7*
3.1.2 Krízové riadenie štátu a činnosť odborných komisií v čase pandémie *8*
3.1.3 Kompetencie Správy štátnych hmotných rezerv SR a pôsobenie v rámci krízového riadenia štátu *11*
3.2 PROCESY TVORBY A POUŽITIA POHOTOVOSTNÝCH ZÁSOB 12
3.2.1 Pohotovostné zásoby bez zdravotníckeho materiálu *12*
3.2.2 Použitie PZ: Rozhodovanie SŠHR bez objektívneho posudzovania, od apríla odporúčania úradu vlády (PKŠ) *12*
3.2.3 Skladová evidencia zdravotníckeho materiálu bez znalosti aktuálneho stavu *13*
3.3 CHÝBAJÚCE CERTIFIKÁTY ZDRAVOTNÍCKEHO MATERIÁLU 13
3.4 ANALÝZA VYSKLADNENIA ZDRAVOTNÍCKYCH POMÔCOK: VÄČŠINA ZDRAVOTNÍCTVU 14
3.5 ZHODNOTENIE PRIPRAVENOSTI VYBRANEJ OBLASTI POHOTOVOSTNÝCH ZÁSOB 14
4 REAKCIA KONTROLOVANÉHO SUBJEKTU **15**
5 TÍM KONTROLÓROV **15**
ZÁVER **15**
KONTAKT **16**
PRÍLOHA Č. 1: VÝVOJ A STAV POŽADOVANEJ MATERIÁLOVEJ SKLADBY PZ KU KONCU KA **16**
PRÍLOHA Č. 2: ORGANIZAČNÁ ŠTRUKTÚRA SPRÁVY ŠTÁTNYCH HMOTNÝCH REZERV **18**

ZOZNAM SKRATIEK

SKRATKA / SKRÁTENÉ POMENOVANIE	VÝZNAM
BR SR	Bezpečnostná rada Slovenskej republiky
EIS	Ekonomický informačný systém
IRA	Interný riadiaci akt
MF SR	Ministerstvo financií Slovenskej republiky
MZ SR	Ministerstvo zdravotníctva Slovenskej republiky
PKŠ	Permanentný krízový štáb
PZ	Pohotovostné zásoby
SR	Slovenská republika
SŠHR SR	Správa štátnych hmotných rezerv Slovenskej republiky
ŠHR	Štátne hmotné rezervy
ÚKŠ	Ústredný krízový štáb
ÚVZ	Úrad verejného zdravotníctva
zákon o podpore a rozvoji verejného zdravia	Zákon č. 355/2007 Z. z. o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov
zákon o riadení štátu v krízových situáciách mimo času vojny	Zákon č. 387/2002 Z. z. o riadení štátu v krízových situáciách mimo času vojny a vojnového stavu v znení neskorších predpisov
zákona o štátnych hmotných rezervách	Zákon č. 372/2012 Z. z. o štátnych hmotných rezervách a o doplnení zákona č. 25/2007 Z. z. o elektronickom výbere mýta za užívanie vymedzených úsekov pozemných komunikácií a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov
postupy účtovania rozpočtových organizácií	Opatrenie Ministerstva financií Slovenskej republiky z 8. augusta 2007 č. MF/16786/2007-31, ktorým sa ustanovujú podrobnosti o postupoch účtovania a rámcovej účtovnej osnove pre rozpočtové organizácie, príspevkové organizácie, štátne fondy, obce a vyššie územné celky v znení neskorších predpisov
zákona o účtovníctve	Zákon č. 431/2002 Z. z. o účtovníctve v znení neskorších predpisov

ZOZNAM TABULIEK

Tabuľka 1: Vývoj stavu zdravotníckeho materiálu v rámci pohotovostných zásob ŠHR....14
Tabuľka 2: Stav PZ zdravotníckych pomôcok ku dňu15. 9. 2020....16
Tabuľka 3: Vývoj stavu zdravotníckeho materiálu PZ v priebehu roku 2020....17
Tabuľka 4: Vývoj požadovanej materiálovej skladby PZ....17

NENAŠLI SA ŽIADNE POLOŽKY ZOZNAMU OBRÁZKOV.**ZOZNAM OBRÁZKOV**

Obrázok 1: Časová os vývoja pandémie....8
Obrázok 2: Vplyv zúčastnených strán na činnosť SŠHR....9
Obrázok 3: Personálne prepojenie vybraných orgánov krízového riadenia....10
Obrázok 4: Definícia a štruktúra hmotných rezerv a pohotovostných zásob....11
Obrázok 5: Tvorba a použitie pohotovostných zásob....12
Obrázok 6: Skladové hospodárstvo PZ ŠSHR SR....13
Obrázok 7: Organizačná štruktúra SŠHR....18
Obrázok 8: Skladovacie priestory vlastných závodov SŠHR SR....18

ZHRNUTIE

Mimoriadne situácie súvisiace s epidémiou či pandémiou, ktoré ohrozujú život a zdravie ľudí i fungovanie celej spoločnosti, vyžadujú krízové riadenie na najvyššej úrovni štátu. Opatrenia prijímané po celom svete na elimináciu, či riešenia negatívnych dopadov, sa opierajú o legislatívu upravujúcu, okrem iného, bezpečnosť štátu. Majú byť štandardnou súčasťou krízových plánov a postupov najvyšších štátnych inštitúcií a samospráv (orgánov krízového riadenia), ktoré majú v systéme nezastupiteľnú úlohu.

V prvých rokoch 21. storočia reagovali slovenské orgány[1] najmä na celosvetové pandémie respiračného charakteru a vírusu chrípky. V septembri 2012 aktualizovali Opatrenia plánu na riešenie pandémie chrípky pre orgány verejného zdravotníctva, poskytovateľov zdravotnej starostlivosti, zariadenia sociálnych služieb, školské zariadenia a obce. Hoci informácie pre situácie vyvolávané vírusmi SARS[2] a v MERS[3] boli na stránke ÚVZ SR k dispozícii, plán na riešenie ich potenciálnej epidémie/pandémie, vypracovaný nebol. „Korona-súrodenci" **vírusu SARS-COV-2**[4] (pôvodcu COVID-19) však nemali vo svete nastavenú špecifickú liečbu ani vakcináciu. COVID-19 je pritom desaťkrát smrteľnejší ako v rokoch 2009-2010 u nás riešená prasacia chrípka (nového vírusu H1N1). Slovensko nebolo na túto pandémiu pripravené.

Hlavný hygienik SR informoval o korona-nákaze šíriacej sa z Číny už začiatkom januára. Skôr ako bola zaznamenaná v Európe, zverejnil prvé usmernenia pre občanov cestujúcich do zahraničia. Následne inicioval testovanie na COVID-19 priamo na Slovensku, ktoré začalo tretieho februára. No požiadavku na zabezpečenie **zdravotníckeho materiálu** do pohotovostných zásob štátu pre prípad epidémie či pandémie vznieslo ministerstvo zdravotníctva až koncom februára, **niekoľko dní pred** identifikovaním nakazených u nás. Deň po oznámení globálnej pandémie, **12. marca 2020** vyhlásila vláda SR dodnes trvajúcu **mimoriadnu situáciu** na území štátu (obrázok 1). Vtedy **zadefinovala prvé úlohy a opatrenia** pre dvanásť ministerstiev, predsedov samosprávnych krajov, ďalšie orgány moci a Správu štátnych hmotných rezerv SR. O tri dni neskôr vyhlásila dočasne núdzový stav.

Najvyšší kontrolný úrad na základe svojich rizikových analýz zaradil do tohtoročného plánu kontrolu výkonnosti ústredného orgánu štátnej správy, ktorý zabezpečuje tvorbu, udržiavanie, obmenu a rozmiestňovanie štátom vlastnených hmotných rezerv (obrázok 2) – **Správy štátnych hmotných rezerv SR**. Zameral sa v nej na posúdenie kompetencií, nastavených procesov pred a počas núdzového stavu a zhodnotenie pripravenosti pohotovostných zásob. Kontrolóri od 16. júna do 21. septembra preverili nielen nastavenie celého systému, ale aj stav zásob (na 100% vzorke) a samotné konanie SŠHR SR a jej závodov v rokoch 2019 a 2020.

NKÚ SR dospel k záveru, **že kompetencie a procesy** Správy štátnych hmotných rezerv SR **neboli nastavené správne a účinne.** Orgány krízového riadenia nekonali, neplnili si svoje povinnosti a neprispeli k flexibilite systému. Zároveň do **činnosti SŠHR SR zasahovali aj orgány bez zákonného oprávnenia. SŠHR SR nebola a ani v súčasnosti nie je dostatočne pripravená** na pandémiu.

- *Tvorba zásob zdravotníckeho materiálu*

Tvorbu, štruktúru položiek hmotných rezerv a ich limity stanovuje na základe návrhu predsedu SŠHR SR vláda SR. Ako vyplýva z kontrolórmi preverených dokumentov a zmlúv, zdravotnícky materiál bol do predpísaného zloženia(skladby) pohotovostných zásob zaradený dodatočne uznesením vlády z 27. februára 2020. Správa rezerv preto nebola na začiatku pandémie schopná splniť **žiadnu** požiadavku na preverované zdravotnícke pomôcky. Najkritickejšia situácia vznikla pri dodávkach širokospektrálneho dezinfekčného prostriedku a chirurgických rukavíc. Naopak, rýchlotesty a sety testov na COVID-19 dokázala pre orgány štátnej správy zabezpečiť na viac ako 92 %.

Správa štátnych hmotných rezerv SR ako **výkonná zložka** systému však **nenesie zodpovednosť** za požiadavky na pohotovostné zásoby, na základe ktorých ich môže tvoriť. Túto povinnosť majú iné orgány krízového riadenia (napr. ministerstvá, či samosprávy), no ako jediné ju začiatkom februára t. r. splnilo Ministerstvo zdravotníctva SR, keď požiadalo o zabezpečenie nákupu zdravotníckych pomôcok na 30 dní pre Regionálny úrad vereného zdravotníctva SR, infekčné kliniky a oddelenia nemocníc. Kontrolná skupina NKÚ SR konštatuje **absenciu inštitútu osobnej zodpovednosti za nečinnosť**, resp. neplnenia si zákonných povinnosti zo strany ústredných orgánov štátnej správy.

SŠHR SR do určitej miery suplovala zabezpečovanie zásob, ktoré mali realizovať jednotlivé ústredné orgány štátnej správy v rámci svojich kompetencií. V polovici **septembra nemala** Správa štátnych hmotných rezerv SR k dispozícii **dostatočné množstvo** zdravotníckeho materiálu, keďže namiesto vládou určených 60 dní bola schopná pokryť zásobami len obdobie 10 dní. Z celkového počtu 14 zdravotníckych pomôcok boli pripravené **dostatočne** len dve. U jednorazovej chirurgickej masky a testov na diagnostiku ochorenia COVID-19 prevyšoval disponibilný počet požadovaný stav. Naopak,

[1] Úrad verejného zdravotníctva v rezorte ministerstva zdravotníctva
[2] Severe Acute Respiratory Syndrome (v roku 2002 vzišiel z Číny , nakazil 8000 a zabil 770 ľudí celosvetovo)
[3] Middle-East respiratory Syndrome (šíriaci sa v roku2012 z Egypta nakazil 2500 a zabil 866 ľudí celosvetovo, najmä mužov, ktorí si nekryli ústa a nos)
[4] Severe Acute Respiratory Syndrome Coronavirus 2 – závažný akútny respiračný syndróm koronavírus 2, ktorý môže viesť k multiorgánovému zlyhaniu.

žiadané vrecia na biologický odpad neboli k dispozícii vôbec a požiadavky na nesterilné chirurgické rukavice bez púdru, jednorazový plášť a ochranné štíty neboli množstevne splnené ani na 10 %. Inventarizáciou stavu zásob kontrolóri ďalej zistili, že na skladoch sú k dispozícii aj dostatočné množstvá ochranných polomasiek, filtrov, setov na diagnostiku ochorenia COVID-19, avšak tieto od 27. mája nepatria do materiálovej skladby pohotovostných zásob.

- *Interné procesy a informačné systémy SŠHR*

Správa štátnych hmotných rezerv SR nebola schopná vyskladniť zásoby, o ktorých použití rozhodla. Tento závažný nedostatok je spôsobený nedostatočne nastavenými internými procesmi, najmä **absenciou centrálneho informačného systému** (online pokrývajúceho zásoby od objednávky po vyskladnenie) a rozhodnutím **obmedziť** funkcionality ekonomického **informačného systému svojim** závodom (**skladom**).

Zdravotnícky materiál bol uskladnený v dvoch zo štyroch závodov Správy štátnych hmotných rezerv SR, v závodoch Kopaničiar a Ľupčianka. Po preverení celého procesu – od príjmu, cez vyskladnenie, údržbu a prípadnú obmenu – NKÚ SR konštatuje, že **v skladovej evidencii** štátnych hmotných rezerv nie je zaznamenaný **aktuálny stav zásob**. Pohyb zásob evidujú oprávnení pracovníci ústredia SŠHR SR do piatich dní od reálneho príjmu/výdaja, a to po doručení potvrdeniek zo závodov poštou. Chýba totiž online prepojenie informačným systémom, ktorý má zastrešiť celý proces.

Ďalším identifikovaným nedostatkom sú **chýbajúce certifikáty zhody** a doklady preukazujúce zdravotnú nezávadnosť zdravotníckeho materiálu. Nielen v prípade darov, ale aj pri tretine kúpnych zmlúv.

V závode Kopaničiar identifikovala kontrolná skupina rúška dodávateľa Lacorp, s.r.o., ktorých výdaj bol pozastavený kvôli podozreniam na nekvalitné respirátory (nesplnené bezpečnostné štandardy). Tie boli potvrdené testami až po troch mesiacoch od dodania. Vzájomné záväzky a pohľadávky Správy rezerv s dodávateľom sú stále nedoriešené. V závode Ľupčianka kontrola našla 54 tisíc kusov nezaevidovaných respirátorov FFP2, ktoré v máji dodala nemecká spoločnosť v rámci pomoci od Európskej komisie. Proces prevodu tejto humanitárnej pomoci do majetku štátu bol pozastavený po oznámení Európskej komisie o ich vade (potvrdenej testami). Nedistribuované respirátory neboli doteraz vrátené, či likvidované, ani prijaté do skladovej evidencie. NKÚ SR pripomína potrebu prijať opatrenia na vyriešenie tejto situácie. Správa rezerv takýmto postupom, okrem iného, porušila opatrenia MF SR a zákon o účtovníctve.

- *Rozhodovanie o poskytovaní a poradí poskytovania zásob (prioritizácia)*

Preverenie **procesu rozhodovania o schválení, či neschválení a prioritizácie požiadaviek** na zdravotnícke pomôcky od jednotlivých orgánov krízového riadenia poukázalo nielen na nedostatočne nastavené vnútorné procesy Správy štátnych hmotných rezerv SR. **Neexistuje mechanizmus na objektívne posúdenie požiadaviek a rozhodovanie Správy (napr. konzílium expertov, či poradný orgán v rámci SŠHR SR).**

SŠHR SR pristupuje k požiadavkám na vyskladnenie individuálne. Požiadavky vybavovala podľa stavu zásob na základe odporúčaní a odobrení Permanentného krízového štábu[5], či priorít jednotlivých orgánov krízového riadenia**.** V kontrolovanom období rozhodla o poskytnutí zdravotníckych pomôcok pre subjekty verejnej správy za viac ako 39 miliónov eur. Viac ako 72 percent z nich bolo pre MZ SR, následne pre ministerstvá práce a školstva. V najväčšej miere a zároveň najrýchlejšie, priemerne do dvoch dní, boli uspokojované požiadavky Úradu vlády SR, naopak, ministerstvo spravodlivosti čakalo 31 dní a najmenšiu hodnotu mali zásoby poskytnuté ministerstvu kultúry (3 276 eur). Od skončenia núdzového stavu len do 17. 8. 2020 rozhodla SŠHR SR o objeme zdravotníckeho materiálu v hodnote za takmer 3,6 mil. eur.

- *Aktuálna pripravenosť*

NKÚ SR na záver kontroly **upozornil na nedostatočnú pripravenosť SŠHR SR na pandémiu, keďže 15. septembra boli zdravotnícke pomôcky** pripravené na **16 %**. V porovnaní s koncom prvej vlny pandémie ide o dvojpercentný pokles, napriek tomu, že súčasné prírastky nakazených rastú niekoľkonásobne rýchlejšie.

Slovensko čelí druhej vlne opäť v režime núdzového stavu, bez vyhodnotenia prvej vlny. Od 11. augusta 2020 však už postupuje podľa novo vypracovaného detailného Pandemického plánu, ktorý zaviedol semafor pre primárnu zdravotnú starostlivosť a určil rizikové skupiny. Detailne definuje aj presné postupy relevantných subjektov, vrátane SŠHR SR a zdôrazňuje povinnosti ostatných orgánov predkladať požiadavky na PZ. NKÚ SR však upozorňuje, že na **zlepšenie pripravenosti štátu do ďalšieho obdobia pandémie je potrebné naplniť odporúčania na odstránenie systémových, externých aj interných nedostatkov** identifikovaných touto kontrolou. Napríklad zaviesť nový systém posudzovania žiadostí na poskytovanie pohotovostných zásob, vrátane prioritizácie vyskladňovania zásob. Implementovať nový centrálny informačný systém, ktorý by okrem iného poskytoval presné údaje o aktuálnych stavoch pohotovostných zásob v reálnom čase, a zvážiť aj optimalizáciu umiestnenia závodov v rámci Slovenska.

[5] Poradný orgán predsedu vlády SR, bez kompetencií vo vzťahu k SŠHR, t.j. s odporúčacím charakterom

NKÚ SR odporúča Národnej rade SR zaviazať Ministerstvo vnútra SR vykonaním hĺbkovej analýzy procesov riadenia štátu v čase mimoriadnej situácie, resp. núdzového stavu, a na základe skúsenosti z riešenia pandemickej situácie zapríčinenej ochorením COVID-19 zvážiť legislatívnu zmenu, ktorá by nastavila nové pravidla v procese krízového manažmentu štátu.

1 ÚČEL KONTROLNEJ AKCIE

Účelom kontrolnej akcie bolo posúdiť, či sú kompetencie a procesy Správy štátnych hmotných rezerv SR nastavené správne a účinne; zhodnotiť ich pripravenosť a preveriť ich konanie v čase mimoriadnej situácie (pandémie).

Predmetom kontroly bolo získať primerané uistenie o tom, že definované kompetencie a nastavenie vnútorných procesov riadenia sú správne, a súčasne preveriť pripravenosť Správy štátnych hmotných rezerv SR v čase na mimoriadne situácie (pandémie). Kontrolná akcia splnila svoj účel a to tým, že identifikovala nesprávne a neúčinne nastavené kompetencie a procesy Správy štátnych hmotných rezerv SR a poukázala na jej nepripravenosť na pandémiu COVID-19.

2 RÁMEC KONTROLNEJ AKCIE

Kontrolná akcia bola zaradená do Plánu kontrolnej činnosti NKÚ SR na rok 2020 a bola vykonaná v čase od 16. júna 2020 do 21. septembra 2020 na Správe štátnych hmotných rezerv SR a vybraných závodoch patriacich do jej pôsobnosti.
Výber vzorky predstavoval 100 % z celkovej populácie zdravotníckeho materiálu. Populáciu tvoria všetky uvedené tovarové položky zaradené do oblasti zdravotníckeho materiálu vrátane dezinfekčného prostriedku, čo tvorí 14 položiek (napr.: chirurgická maska, ochranné okuliare a i.).
Kontrolovaným obdobím boli roky 2019 a 2020. V prípade vecných súvislostí aj obdobie predchádzajúce ako aj nasledujúce.

Kontrola bola realizovaná podľa príslušných ustanovení zákona o NKÚ SR a štandardov, ktoré vychádzajú zo základných princípov kontroly v rámci medzinárodných štandardov najvyšších kontrolných inštitúcií (ISSAI). K metódam a technikám, ktoré boli uplatnené patrili najmä: štúdium všeobecne záväzných právnych predpisov, interných predpisov, preskúmanie predloženej dokumentácie a dokladov, analýza, prepočty, rozhovor a iné. Následne boli získané dôkazy vyhodnotené v súlade a so zreteľom na stanovený cieľ kontroly.

3 ZISTENIA A ODPORÚČANIA

3.1 VÝVOJ PANDÉMIE COVID-19 A NASTAVENIE SYSTÉMU KRÍZOVÉHO RIADENIA V SR

3.1.1 Globálna pandémia

Prvá zmienka o ochorení COVID-19 bola zaznamenaná WHO koncom roku 2019, presne 31. 12. 2019, a to v meste Whu-Chan v čínskej provincii Chu-pej. Dňa 24. 1. 2020 sa vyskytol prvý prípad v Európe, ktorý bol hlásený z Francúzska. Na Slovensku sa prvý prípad ochorenia na COVID-19 vyskytol dňa 6. 3. 2020. WHO dlhodobejšie monitorovala vývoj tohto ochorenia a až dňa 11. 3. 2020 vyhlásila ochorenie COVID-19 za pandémiu.

Na území SR bola **vyhlásená mimoriadna situácia**[6] v súvislosti s ohrozením verejného zdravia II. stupňa z dôvodu ochorenia COVID-19 na základe uznesenia vlády SR od 12. 3. 2020, šiestej hodiny rannej.

Vláda SR schválila dňa 15. 3. 2020 **návrh na vyhlásenie núdzového stavu**. (Obrázok 1). Núdzový stav bol rozšírený celkovo 4-krát. Obsahy uznesení boli publikované v Zbierke zákonov Slovenskej republiky. Uznesením vlády SR zo dňa 10. 6. 2020 bol 13. 6. 2020 ukončený núdzový stav vyhlásený na území SR[7]. Mimoriadna situácia vyhlásená uznesením vlády SR z 11. 3. 2020 od 14. 6. 2020 **trvá naďalej** aj po ukončení núdzového stavu. Dňa 1. 10. 2020 bol opätovne z dôvodu zhoršovania situácie vyhlásený núdzový stav na 45 dní.

[6] Uznesenie vlády 111/2020
[7] Uznesením vlády SR č. 366 zo dňa 10. 6. 2020 bol ukončený núdzový stav vyhlásený na území SR uplynutím 13. 6. 2020. Zároveň konštatuje, že mimoriadna situácia vyhlásená uznesením vlády SR č. 111 z 11. 3. 2020 trvá od 14. 6. 2020 naďalej aj po ukončení núdzového stavu.

Obrázok 1: Časová os vývoja pandémie

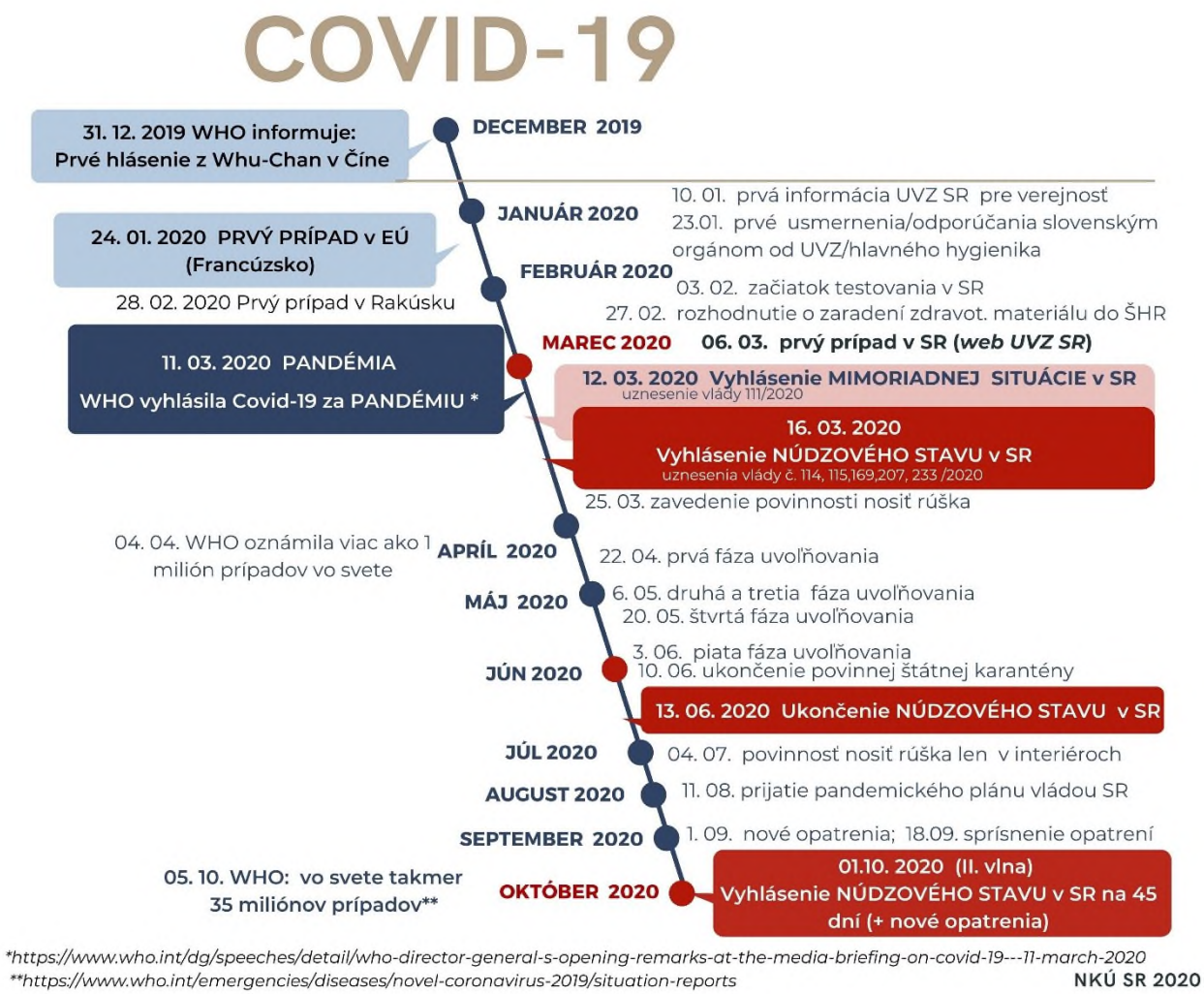

*https://www.who.int/dg/speeches/detail/who-director-general-s-opening-remarks-at-the-media-briefing-on-covid-19---11-march-2020
**https://www.who.int/emergencies/diseases/novel-coronavirus-2019/situation-reports
NKÚ SR 2020

3.1.2 Krízové riadenie štátu a činnosť odborných komisií v čase pandémie

Správa štátnych hmotných rezerv, ako ústredný orgán štátnej správy a výkonná zložka krízového riadenia štátu, v rámci svojej pôsobnosti úzko spolupracuje s orgánmi krízového riadenia. Na účel komplexnejšieho posúdenia ich činnosti sa kontrolná skupina zamerala nielen na tieto orgány, ale aj na ďalšie subjekty, ktoré vstupovali do krízového riadenia (manažmentu).

Za hlavné úlohy krízového manažmentu štátu pred i v priebehu krízy – pandémie, sú považované:

- vykonávanie preventívnych opatrení, predchádzanie vzniku krízových javov,
- vytvorenie predpokladov na riadenie krízových javov, adekvátna reakcia na vzniknutú krízu,
- pripravenosť na zásah na všetkých úrovniach (riadiace aj výkonné zložky krízového manažmentu).

Na vytvorenie účinných mechanizmov na minimalizovanie vzniknutých strát a škôd pri kríze je potrebné vopred na úrovni krízového riadenia štátu

- posudzovať možné riziká a analyzovať podmienky vzniku krízových javov,
- popísať predpokladaný vývoj a priebeh krízy, to znamená –vypracovať varianty vývoja krízy (vyhodnotiť silné a slabé stránky krízy) a analyzovať varianty tak zo systémového pohľadu, ako aj z hľadiska účasti jednotlivých subjektov na kríze (posúdiť negatívne pôsobenie dôsledkov krízy),
- prijať adekvátne riešenia, ktoré by boli použité v prípade vzniku krízy,

a následne po vypuknutí dostať krízu pod kontrolu a minimalizovať straty.

Krízovú situáciu mimo času vojny a vojnového stavu, čo je práve prípad pandémie COVID-19, upravuje na Slovensku zákon o riadení štátu v krízových situáciách mimo času vojny ako obdobie, počas ktorého je bezprostredne ohrozená alebo narušená bezpečnosť štátu. V tomto čase ústavné orgány môžu po splnení podmienok ustanovených v ústavnom zákone alebo osobitnom zákone na jej riešenie **vyhlásiť výnimočný stav, núdzový stav** alebo **mimoriadnu situáciu**.

V zmysle citovaného zákona je teda krízové riadenie štátu mimo času vojny a vojnového stavu definované ako súhrn riadiacich činností orgánov krízového riadenia, ktoré sú zamerané na analýzu a vyhodnotenie bezpečnostných rizík a ohrození, plánovanie, prijímanie preventívnych opatrení, organizovanie, realizáciu a kontrolu činností vykonávaných pri príprave na krízové situácie a pri ich riešení. Na riešenie krízových situácií sa využívajú štátne hmotné rezervy, ktorých tvorbu, financovanie a hospodárenie zabezpečuje SŠHR SR. V zmysle zákona o štátnych hmotných rezervách majú príslušné ústredné orgány štátnej správy a obvodné úrady spolupracovať na tvorbe pohotovostných zásob.

Orgánmi krízového riadenia sú: vláda SR, Bezpečnostná rada SR, ministerstvá a ostatné ústredné orgány štátnej správy, Národná banka Slovenska, bezpečnostná rada kraja, obvodný úrad, bezpečnostná rada okresu a obec.

Obrázok 2: Vplyv zúčastnených strán na činnosť SŠHR

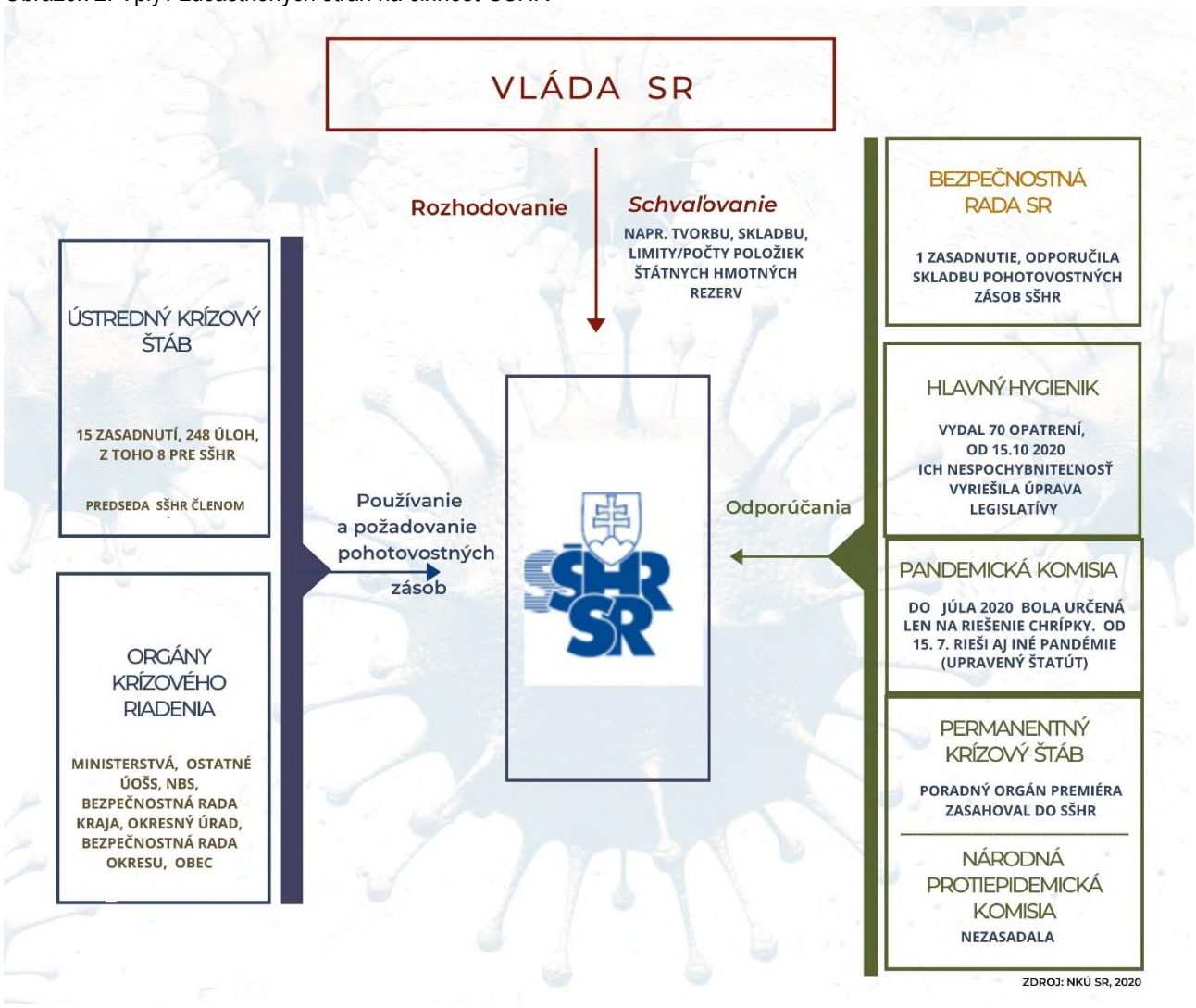

Vláda zriaďuje **Ústredný krízový štáb**, koordinuje činnosť orgánov štátnej správy, orgánov územnej samosprávy a ďalších zložiek určených na riešenie krízovej situácie v období krízovej situácie. Jeho predsedom je minister vnútra SR. Voči vláde SR má status koordinačného orgánu a **jeho uznesenie má odporúčací charakter pre vládu SR**, ale je záväzné pre predsedu, podpredsedov a ďalších členov. V kontrolovanom období ÚKŠ zasadal celkom 15-krát. Záznamy zo zasadnutí poskytnutých ÚKŠ zachytávajú komunikáciu jednotlivých členov štábu a vo svojich záveroch jasne definujú úlohy a zodpovednosť jeho členom. Celkovo bolo uložených 248 úloh, z toho iba 6 úloh SŠHR SR. Predseda SŠHR SR je členom ÚKŠ.

Dňa 23. 3. 2020 predseda novej vlády SR zriadil Permanentný krízový štáb na vyhodnocovanie informácií a koordinovanie činnosti v rámci zabezpečenia odporúčaní a prijímania opatrení, ktoré majú zamedziť šíreniu koronavírusu. Podľa zriaďovacej listiny je to **dočasný poradný a koordinačný orgán predsedu vlády SR** na obdobie trvania mimoriadnej situácie, núdzového stavu alebo výnimočného stavu vyhláseného v súvislosti so šírením nebezpečnej nákazlivej ľudskej choroby COVID-19. Predseda vlády SR vymenoval predsedu PKŠ a jeho členov. Postavenie, úlohy, zloženie a rokovanie PKŠ upravuje jeho štatút. PKŠ **nemal tajomníka, záznamy z jeho rokovania sa nevyhotovovali a všetky rokovania prebiehali ústne**. Podľa vyjadrenia kontrolovaného subjektu členovia PKŠ **určovali prioritizáciu poskytovania pohotovostných zásob** i napriek tomu, že v zmysle zákona o štátnych hmotných rezervách rozhoduje o použití pohotovostných zásob SŠHR SR.

BR SR bola zriadená v zmysle zákona o bezpečnosti štátu v čase vojny, vojnového stavu, výnimočného stavu a núdzového stavu. Vo vzťahu k predkladaným materiálom zo strany SŠHR SR má **BR SR odporúčací charakter**. BR SR v súvislosti s COVID 19 zasadala iba jedenkrát, a to dňa 27. 2. 2020, kedy vyhodnotila aktuálnu bezpečnostnú situáciu v SR a vo svete, a zároveň odporučila vláde SR „**Návrh na doplnenie materiálovej skladby pohotovostných zásob[8]“,** ktorý predložila Správa štátnych hmotných rezerv SR ako iniciatívny materiál, schváliť. Uvedený dokument schválila vláda SR 27. 2. 2020.

Významné postavenie má aj Úrad verejného zdravotníctva, ktorý je rozpočtovou organizáciou štátu s pôsobnosťou pre územie SR, ktorá je zapojená finančnými vzťahmi na rozpočet ministerstva zdravotníctva. Kompetencie a pôsobnosť úradu na úseku ochrany, podpory a rozvoja verejného zdravia ustanovuje zákon o podpore a rozvoji verejného zdravia[9]. ÚVZ SR riadi a za jeho činnosť **zodpovedá hlavný hygienik SR**. Hlavný hygienik SR na základe účasti na zasadnutiach ÚKŠ a v zmysle úloh uložených uzneseniami vlády SR prijímal usmernenia, rozhodnutia, odporúčania a stanoviská celospoločenského významu, týkajúce sa eliminácie dopadu ochorenia COVID-19 na obyvateľstvo. V rámci februárového návrhu tvorby materiálovej skladby PZ SŠHR SR úzko spolupracovala s MZ SR a hlavným hygienikom. SŠHR SR však nedisponovala žiadnymi písomnými dôkazmi, v rámci ktorých by sa hlavný hygienik priamo vyjadroval k tvorbe materiálovej skladby pohotovostných zásob. Hlavný hygienik je nielen členom Pandemickej komisie, ÚKŠ, Národnej protiepidemickej komisie, ale bol prizvaný aj na stretnutie BR SR.

Dôležitú súčasť národnej úrovne krízového riadenia štátu v čase pandémie tvoria aj Pandemická komisia vlády SR a Národná protiepidemická komisia.

Pandemická komisia vlády SR je multirezortný, koordinačný, konzultačný a odborný orgán vlády SR, zriadený na účely navrhovania, prijímania a kontroly opatrení s cieľom znížiť zdravotnú a ekonomickú záťaž obyvateľstva a na účel zachovania chodu hospodárstva a verejného života v prípade pandémie chrípky**.** Komisia zároveň **spolupracuje s BR SR pri príprave opatrení krajiny na zvládnutie pandémie**. Pandemická komisia vlády SR **v súvislosti s COVID-19 do konca júna 2020 nezasadala, resp. nekonala,** keďže bola zriadená na pandémiu chrípky. Až začiatkom júla 2020 minister zdravotníctva predložil v rámci pripomienkového konania návrh nového štatútu tejto komisie, zároveň pribudlo viacero členov komisie, ako aj zástupcovia všetkých zdravotných poisťovní. Po schválení nového štatútu bolo zvolané zasadnutie komisie, a komisia sa aktívne podieľa v spolupráci s ÚKŠ na spoločných rokovaniach ohľadne pandémie. Predseda SŠHR SR je členom Pandemickej komisie vlády SR.

Obrázok 3: Personálne prepojenie vybraných orgánov krízového riadenia

[8] https://rokovania.gov.sk/RPO/Negotiation/437

[9] Zákon č. 355/2007 Z. z. o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

Národná protiepidemická komisia vznikla na základe zákona o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia, jej zriaďovateľom je ÚVZ SR. Komisia je multirezortný, koordinačný a konzultačný poradný orgán a je zriadená na účely zabezpečenia jednotného postupu orgánov štátnej správy na úseku verejného zdravotníctva pri mimoriadnych udalostiach v súvislosti so vznikom alebo hrozbou vzniku epidémií a závažných prenosných ochorení v SR. Činnosť komisie organizačne zabezpečuje ÚVZ SR a **jej predsedom je hlavný hygienik SR**. Komisia od roku 2019 **nezasadala** aj napriek tomu, že štatút i rokovací poriadok komisie ukladajú predsedovi komisie (hlavnému hygienikovi SR) povinnosť najmenej raz ročne zvolať riadne rokovanie komisie, prípadne mimoriadne rokovanie komisie na riešenie naliehavých a neodkladných problémov, akým určite bolo pandemické šírenie ochorenia COVID-19.

Na základe vyššie uvedených skutočností kontrolóri poukazujú na zložitosť a roztrieštenosť kompetencií v systéme krízového riadenia štátu, odborných komisií, ako aj na ich personálne prepojenie, čomu nasvedčuje aj grafické znázornenie – viď obrázok č. 3. Jednotliví ministri, predseda SŠHR SR a hlavný hygienik boli zastúpení vo viacerých orgánoch krízového riadenia, a tiež v odborných komisiách. Je potrebné, aby vláda SR pristúpila k zefektívneniu práce orgánov a precizovaniu zodpovedností pri nutnosti rýchleho a odborného zásahu v nepredvídateľných situáciách.

3.1.3 Kompetencie Správy štátnych hmotných rezerv SR a pôsobenie v rámci krízového riadenia štátu

SŠHR SR zabezpečuje tvorbu, financovanie a hospodárenie so štátnymi hmotnými rezervami. **Štátne hmotné rezervy** (Obrázok 3) sa tvoria na ochranu ekonomiky a na riešenie krízovej situácie, mimoriadnej udalosti, III. stupňa povodňovej aktivity, stavu núdze v energetike, potravinovej bezpečnosti štátu, pre potreby ozbrojených síl alebo požiadaviek vyplývajúcich z medzinárodných záväzkov SR. Podľa určenia **sa delia na** a) hmotné rezervy, b) mobilizačné rezervy, c) pohotovostné zásoby.

Obrázok 4 Definícia a štruktúra hmotných rezerv a pohotovostných zásob

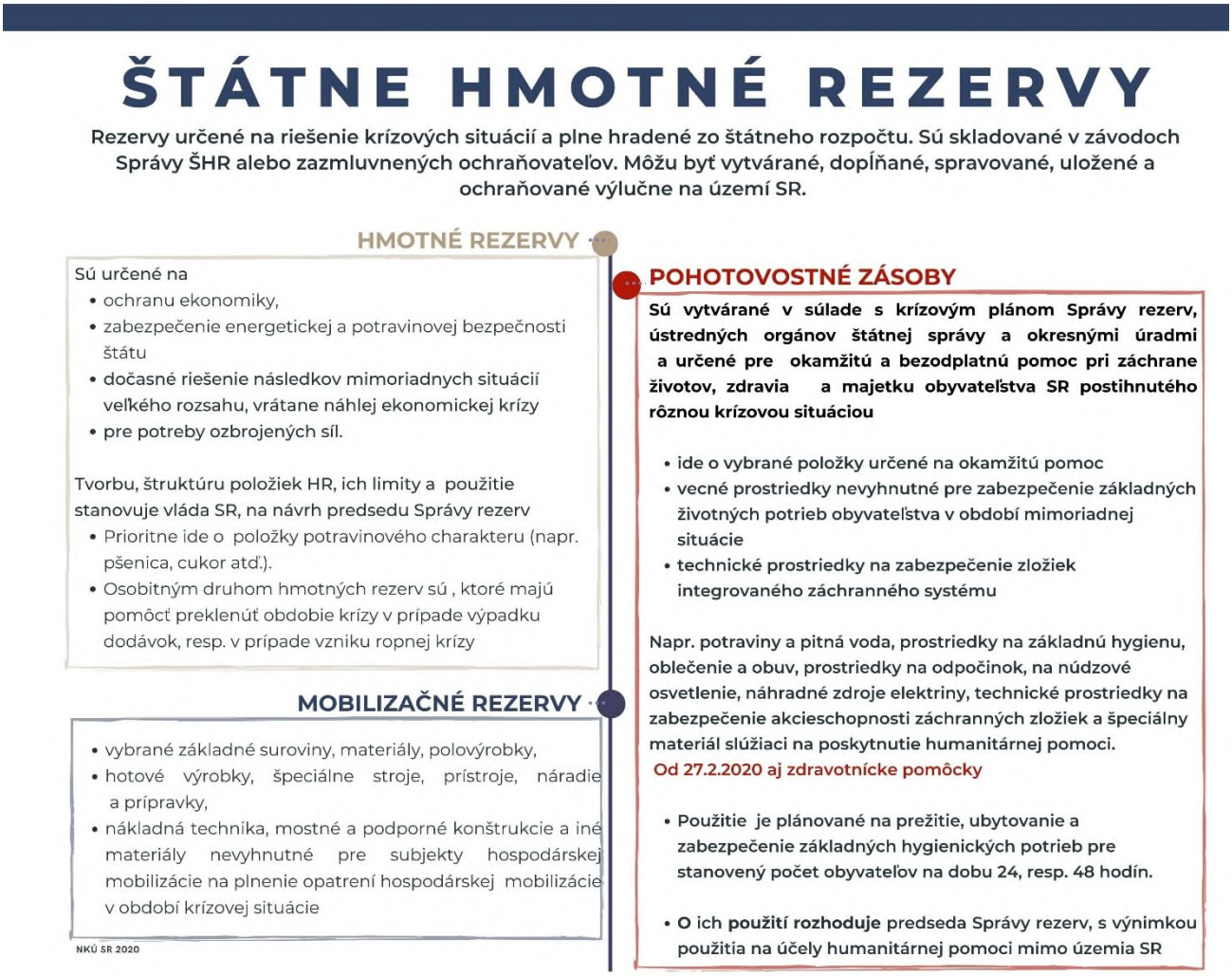

SŠHR SR vypracúva na obdobie dvoch kalendárnych rokov návrh tvorby pohotovostných zásob, ktorý schvaľuje vláda SR na základe odporúčania BR SR. Tiež každoročne vypracuje informáciu o stave pohotovostných zásob, ktorú na základe odporúčania BR SR vezme vláda na vedomie. V roku, v ktorom SŠHR SR predkladá na rokovanie vlády návrh tvorby pohotovostných zásob, jeho prílohu tvorí informácia o stave pohotovostných zásob.

SŠHR SR tvorí pohotovostné zásoby v spolupráci s ústrednými orgánmi štátnej správy, ktoré uplatňujú požiadavky na tvorbu štátnych hmotných rezerv vyplývajúce z ich krízových plánov a iných úloh.

Použitie PZ na území SR sa predpokladá v situáciách, keď je potrebná účinná pomoc obyvateľstvu a územnej správe pri riešení vzniknutých mimoriadnych udalostí a krízových situácií. O použití PZ pre riešenie vyššie uvedených situácií a udalostí na území SR rozhoduje SŠHR SR, okrem použitia PZ na účely humanitárnej pomoci mimo územia SR, o ktorom rozhoduje vláda SR. Poskytnutie PZ sa uskutočňuje na základe rozhodnutia SŠHR SR, ktoré sa bezodkladne doručuje ochraňovateľovi a žiadateľovi.

3.2 PROCESY TVORBY A POUŽITIA POHOTOVOSTNÝCH ZÁSOB

3.2.1 Pohotovostné zásoby bez zdravotníckeho materiálu

Obrázok 5: Tvorba a použitie pohotovostných zásob

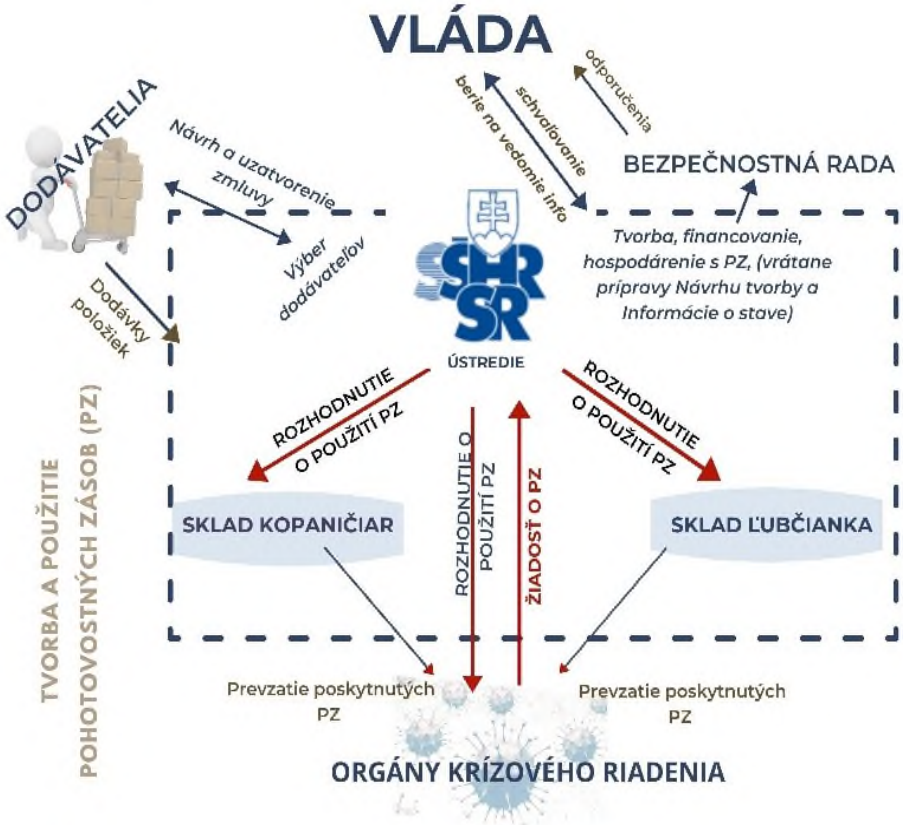

Do roku 2020 **nebol** v rámci pohotovostných zásob **zahrnutý zdravotnícky materiál**. Až dňa 27. 2. 2020 bol uznesením vlády SR č. 96 schválený „Návrh na doplnenie materiálovej skladby PZ“, ktorého cieľom bolo rozšíriť a doplniť PZ najmä o zdravotnícky materiál nevyhnutný pre potreby zdravotníctva SR.

Od februára 2020 bola materiálová skladba pohotovostných zásob menená viackrát. Zmeny sa týkali predovšetkým úpravy množstva tovarových položiek. Vo všetkých prípadoch SŠHR SR navrhovala zmeny, resp. doplnenie materiálovej skladby PZ na základe požiadaviek MZ SR. Posledná zmena z mája 2020 upravila nielen množstvo, ale aj samostatnú tovarovú skladbu.

Keďže do februára 2020 kontrolovaný subjekt **neevidoval požiadavky** od ústredných orgánov štátnej správy, **nemal dôvod konať a ani prečo disponovať zdravotníckym materiálom**. SŠHR SR **je výkonnou zložkou a nenesie zodpovednosť** za požiadavky na tvorbu PZ, ktoré zo zákona vyplývajú iným orgánom krízového riadenia.

Vývoj **požadovanej materiálovej skladby** PZ podľa jednotlivých uznesení vlády dokumentuje tabuľka**,** ktorá tvorí prílohu č. 1.

3.2.2 Použitie PZ: Rozhodovanie SŠHR bez objektívneho posudzovania, od apríla odporúčania úradu vlády (PKŠ)

Orgány krízového riadenia žiadali SŠHR SR o poskytnutie PZ na základe unifikovanej žiadosti, ktorá sa nachádza na webovom sídle kontrolovaného subjektu. Po vyplnení, vytlačení a podpísaní žiadosti oprávnenou osobou bola následne zaslaná na SŠHR SR. Ku každej žiadosti pristupovala SŠHR SR individuálne a podľa vlastného úsudku zodpovednej osoby. Následne sa žiadosti vybavovali na základe disponibilného množstva PZ a v čase aktívnej činnosti na základe odporúčaní PKŠ. Poskytnutie PZ sa uskutočnilo na základe „Rozhodnutia o použití PZ“, ktoré vydala SŠHR SR.

Na posudzovanie jednotlivých žiadostí z komplexného hľadiska **však nemá** SŠHR SR **zriadený interný riadiaci akt, resp. nemá zriadenú pracovnú skupinu**, ktorá by ako poradný orgán predsedu objektívne posúdila dôvod požiadavky, požadované množstvo PZ, ako aj prioritizáciu v rámci orgánov krízového riadenia.

Uznesením vlády SR z 9. 4. 2020 bol schválený „systém použitia PZ v čase núdzového stavu", ktorým Vláda SR uložila povinnosť SŠHR SR vyskladňovať PZ na základe odporúčaní Úradu vlády SR. Avšak požiadavky k vyskladneniu PZ neboli zo strany SŠHR SR zasielané Úradu vlády SR, ale členom PKŠ, ktorí sa vyjadrovali k ich vyskladneniu. **SŠHR SR nepostupovala v súlade** s vydaným uznesením vlády SR, **čím porušila plnenie povinností** vyplývajúcich z tohto uznesenia.

3.2.3 Skladová evidencia zdravotníckeho materiálu bez znalosti aktuálneho stavu

Zdravotnícky materiál bol uskladnený len v dvoch závodoch patriacich do SŠHR SR, a to v závodoch **„Kopaničiar"** so sídlom v Čachticiach a **„Ľupčianka"** so sídlom v Slovenskej Ľupči. Rozmiestnenie závodov má výrazný vplyv nielen na zabezpečenie logistiky, ale aj na výšku prepravných nákladov vzdialenejších žiadateľov. Kontrolná skupina NKÚ SR ďalej zistila, že závody majú v rámci skladovej evidencie obmedzenú funkcionalitu v EIS, v dôsledku čoho dochádza k vykazovaniu neaktuálneho stavu skladových zásob. V závodoch taktiež absentujú interné smernice, ktoré by upravovali vnútorné procesy. Neexistuje žiadny centrálny systém – od objednávky PZ až po ich vyskladnenie. V závode Ľupčianka bolo fyzicky uskladnených 54 000 ks respirátorov (humanitárna pomoc z Európskej komisie), pričom tovar nebol zaevidovaný do skladovej evidencie, čím došlo k porušeniu zákona o účtovníctve. V závode Kopaničiar vydalo vedenie SŠHR SR zákaz vyskladňovať PZ – zdravotnícky materiál od spoločnosti Lacorp, s.r.o., pričom k vykonaniu testovania chirurgickej masky pristúpila SŠHR SR až o 3 mesiace.

Obrázok 6: Skladové hospodárstvo PZ ŠSHR SR

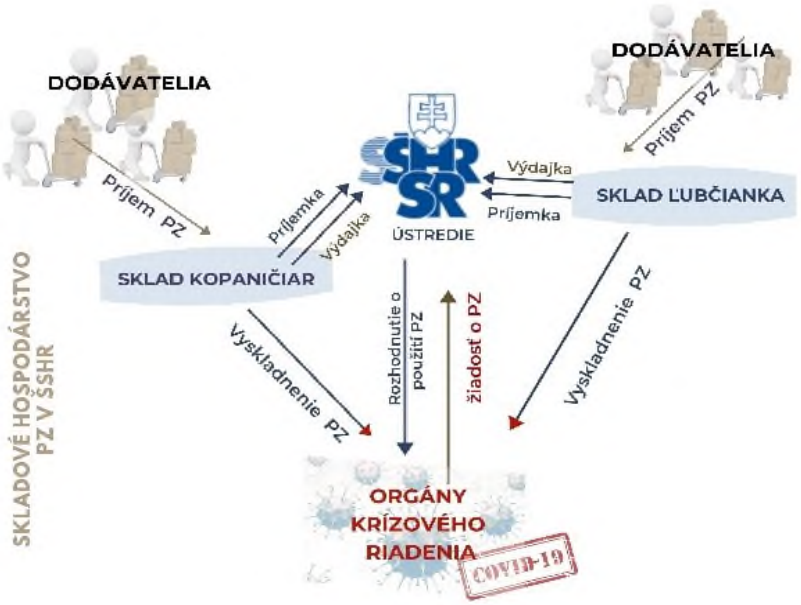

Na základe všetkých uvedených skutočností kontrolná skupina konštatuje, že SŠHR SR nemala správne nastavené vnútorné procesy v súvislosti s rozhodovaním o PZ, ba ani v súvislosti s ich vyskladňovaním.

3.3 CHÝBAJÚCE CERTIFIKÁTY ZDRAVOTNÍCKEHO MATERIÁLU

SŠHR SR počas kontrolovaného obdobia **nadobudla zdravotnícky materiál prostredníctvom 44 zmlúv.** Konkrétne išlo o **35 kúpnych zmlúv**, **5 darovacích zmlúv** a **4 zmluvy o bezodplatnom prevode**. Po vyhlásení núdzového stavu postupovala v zmysle zákona o verejnom obstarávaní, ktorý umožňoval v takejto situácii nakupovať zdravotnícky materiál priamym rokovacím konaním. Takýmto spôsobom bolo uzatvorených 31 kúpnych zmlúv.

Kontrolná skupina tiež preverila dokumentáciu súvisiacu s certifikáciou k obstaranému zdravotníckemu materiálu, resp. testom zhody, prípadne iné potvrdenia o zdravotnej nezávadnosti dodaného zdravotníckeho materiálu.

Kontrolou bolo zistené, že pri viac ako polovici zmlúv **absentovali certifikáty zhody, ako aj dokumenty preukazujúce zdravotnú nezávadnosť** zdravotníckeho materiálu. V ostatných prípadoch neboli certifikáty vydávané certifikačným orgánom. Väčšina z týchto dokumentov bola vyhotovená v inom než v slovenskom jazyku, čo mohlo viesť k riziku použitia nemedicínskych ochranných pomôcok na zdravotnícke účely.

Začiatkom júna 2020 SŠHR SR pozastavila výdaj zdravotníckeho materiálu dodaného od spoločnosti Lacorp, s.r.o., avšak k jeho testovaniu pristúpila až v mesiaci august 2020. Z dokumentu vyplýva, že testované rúška aj napriek splneniu viacerých hodnotených parametrov kvality nespĺňajú normy a pri ich certifikácii by im nebola udelená CE značka.

3.4 ANALÝZA VYSKLADNENIA ZDRAVOTNÍCKYCH POMÔCOK: VÄČŠINA ZDRAVOTNÍCTVU

SŠHR SR v kontrolovanom období rozhodla o použití zdravotníckeho materiálu v celkovej hodnote za viac než 33 mil. eur.

Ku každej žiadosti o poskytnutie pohotovostných zásob sa pristupovalo individuálne. Podľa uznesení vlády, schválených v začiatkoch pandémie, mali byť pohotovostné zásoby určené najmä pre rezort zdravotníctva. Poradie orgánov krízového riadenia nebolo stanovené. Z dokumentácie predloženej ku kontrole bolo zistené, že SŠHR SR **v najväčšej miere z doručených žiadostí** uspokojila **Úrad vlády SR.** Z pohľadu **najväčšieho objemu alokovaných zdrojov** v rámci vydaných rozhodnutí bolo v najväčšej miere uspokojené **MZ SR**. Z celkového objemu finančných prostriedkov, pripadajúcich na vyskladnený zdravotnícky materiál, bolo viac ako 28 mil. eur určených pre MZ SR, čo predstavuje približne 71 %.

SŠHR SR pokračovala v neštandardnom rozhodovaní o zdravotníckom materiáli aj po skončení núdzového stavu (po 13. 6. 2020), čo potvrdzuje napr. vydanie rozhodnutia zo dňa 5. 8. 2020 na použitie ochranných pomôcok pre Okresný úrad v Nitre. SŠHR SR toto odôvodnila ako prípravu na druhú vlnu pandémie COVID-19. Od skončenia núdzového stavu do 17. 8. 2020 SŠHR SR takto rozhodla o vyskladnení zdravotníckeho materiálu v objeme za viac ako 3,5 mil. eur.

3.5 ZHODNOTENIE PRIPRAVENOSTI VYBRANEJ OBLASTI POHOTOVOSTNÝCH ZÁSOB

SŠHR SR **nemohla byť pripravená na pandémiu COVID-19** vzhľadom na to, že **do 27. 2. 2020** neexistovala položka zdravotnícky materiál v rámci pohotovostných zásob. SŠHR SR nemôže zabezpečovať nákup položiek, ktoré nie sú schválené vládou a zaradené do portfólia položiek, ktoré SŠHR SR spravuje.

Kontrola poukazuje na nedostatočnú pripravenosť kontrolovaného subjektu **počas celého kontrolovaného obdobia na pandémiu**. Ku dňu 15. 9. 2020 bola **pripravená len na 16 % z celkového požadovaného množstva** pohotovostných zásob – zdravotnícky materiál, čo v celkovom vyjadrení predstavuje uspokojenie požiadaviek orgánov krízového riadenia na pohotovostné zásoby **len na 10 dní**. V zmysle uznesenia vlády SR zo dňa 27. 5. 2020 má SŠHR SR disponovať so zdravotníckym materiálom na obdobie 60 dní.

Kontrolná skupina NKÚ SR konštatuje, že zo 14 požadovaných tovarových položiek **len 2 tovarové položky** pohotovostných zásob v časti zdravotnícky materiál **spĺňajú požadované množstvá** zdravotníckeho materiálu, resp. presahujú maximálne požadované množstvo, čo deklaruje pripravenosť v týchto položkách na viac ako 60 dní.

Tabuľka 1: Vývoj stavu zdravotníckeho materiálu v rámci pohotovostných zásob ŠHR

Dátum	Stav zdravotníckeho materiálu - pohotovostné zásoby			
	požadovaný	skutočný	pripravenosť v %	pripravenosť vyjadrená počtom dní
27.2.2020	1 094 700	0	0	X
11.3.2020	16 460 903	786 603	5	X
15.3.2020	39 207 830	948 500	2	X
27.5.2020	41 060 100	13 373 443	18	11
30.6.2020	41 060 100	12 638 388	18	11
31.7.2020	41 060 100	15 888 436	16	10
31.8.2020	41 060 100	16 745 919	16	10
15.9.2020	41 060 100	16 680 919	16	10

Zdroj: SŠHR SR, vlastné spracovanie NKÚ SR.

Pozn.: - na vyčíslenie pripravenosti v % sa pri výpočte použilo **skutočné množstvo skladových zásob** pri tovarových položkách, ktoré nedosahovali 100 % požadovaného množstva stavu pohotovostných zásob;
- na vyčíslenie pripravenosti v % sa pri výpočte použilo u tovarových položiek, pri ktorých skladové zásoby presahovali 100 % požadovaného množstva, **požadované množstvo stavu pohotovostných zásob** a nie stav skladových zásob.

4 REAKCIA KONTROLOVANÉHO SUBJEKTU

Vypracovaný protokol o výsledku kontroly predložili kontrolóri NKÚ SR štatutárnemu orgánu kontrolovaného subjektu na oboznámenie sa s jeho obsahom a na prípadné vznesenie námietok voči jeho pravdivosti, úplnosti a preukázateľnosti kontrolných zistení. Správa štátnych hmotných rezerv SR vzniesla voči zisteniam námietku, predmetom ktorej bol nesúhlas s metodikou výpočtu a závermi v súvislosti so zhodnotením pripravenosti SŠHR SR na pandémiu. Metodika výpočtu bola stanovená ako podiel medzi skutočným množstvom na sklade SŠHR SR (koncový stav zásob daného dňa) a požadovaným množstvom tovarovej položky a to so zreteľom na jej cieľový stav uvedený v uznesení vlády SR. Preverením námietok nebola potvrdená ich opodstatnenosť.

5 TÍM KONTROLÓROV

Kontrola bola vykonaná štyrmi kontrolórmi, ktorí majú dlhoročné skúsenosti v oblasti kontrolnej činnosti.

ZÁVER

Kontrolná akcia Správy štátnych hmotných rezerv SR v čase mimoriadnej situácie splnila svoj účel, keď identifikovala **nesprávne a neúčinne nastavené kompetencie a procesy** Správy štátnych hmotných rezerv SR a **poukázala na jej nepripravenosť na pandémiu COVID-19**. Nedostatočné využívanie informačných systémov, hlavne medzi ústredím a závodmi tohto ústredného orgánu štátnej správy, prispelo k absencii prehľadu o aktuálnom stave zásob v reálnom čase v skladoch vo viacerých častiach Slovenska (EPSIS). Kontrolná skupina NKÚ zadefinovala odporúčania na odstránenie zistených nedostatkov – systémového aj procesného charakteru.

Pri definovaní vzťahov a nastavenia systémov krízového riadenia v oblasti pandémie využila poznatky z prebiehajúcej kontrolnej akcie „Ochrana obyvateľstva pred infekčnými chorobami“ v Úrade verejného zdravotníctva, ktorá je zameraná aj na preventívne opatrenia pri mimoriadnych epidemiologických udalostiach v bežnom období (i v období COVID-19). NKÚ preverí aj zabezpečenie kolektívnej ochrany obyvateľstva, opatrenia prijímané v súvislosti s poklesom povinnej zaočkovanosti a dostupnosť očkovacích látok povinného očkovania. Výsledky budú zverejnené v roku 2021.

Paralelne popri vykonaní kontrolnej akcie v Správe štátnych hmotných rezerv sa analytický útvar NKÚ SR zameral **na analýzu vývoja cien zdravotníckych pomôcok**,[10] kde prostredníctvom hypotéz preveril: pripravenosť štátu na mimoriadnu situáciu celospoločenského rozsahu a výkyvy cien základných zdravotníckych pomôcok, resp. ich absenciu. Analýza, pri ktorej bola zachovaná proporcionalita použitím geografického kľúča, **odhalila viaceré zásadné diskrepancie na úrovni horizontálneho i vertikálneho riadenia verejnej správy**. **Taktiež** potvrdila, že **jednotlivé kompetentné orgány v SR**, ktoré sú súčasťou krízového riadenia (vrátane SŠHR SR), **neboli dostatočne pripravené** na pandemickú situáciu spôsobenú koronavírusom COVID-19. Nákupy SŠHR SR a **vybraných VÚC a miest indikovali neprimerané predraženie viacerých zdravotníckych pomôcok** (najmä chirurgické rúška/masky a rukavice). Vplyv na ceny nákupov mala pravdepodobne kombinácia viacerých faktorov, vrátane nedostatku zdravotníckych pomôcok (celosvetová pandemická situácia), či nepripravenosť štátu a kompetentných orgánov. Výsledky Analýzy sú k dispozícii na www.nku.gov.sk/aktuality

NKÚ SR na základe týchto analýz a zistení upozorňuje na nevyhnutnosť odstrániť nedostatky v SŠHR, ale aj v krízovom riadení štátu, ktorého výkonnou zložkou sú. Poukazuje tak aj na potrebnosť preveriť a nastaviť činnosti vecne príslušných inštitúcií, vrátane samosprávy, určených na analýzu (bezpečnostných) rizík a ohrození, na monitorovanie rizikových činiteľov, na prevenciu vzniku krízových situácií. Zároveň aj na samotné riešenia krízových situácií, a to vo všetkých fázach, ktorými sú plánovanie, organizovanie, realizácia a kontrola, ako aj vytváranie podmienok na ich pôsobnosť. Bez prijatia účinných opatrení naďalej pretrvá riziko nedostatočnej reakcie štátu a nesplnenie hlavného cieľa – minimalizácie strát a škôd vzniknutých v krízovej situácii.

V tomto kontexte aj riziko nedostatočnej pripravenosti Slovenska a jeho regiónov na pokračovanie pandémie COVID-19, ktorá má – napriek prijímaným opatreniam na úrovni vlády SR i Európskej únie, výrazné spoločenské a ekonomické dopady. Ich silu potvrdzuje aj 1,041 mld. Eur – navrhovaná rezerva na boj proti ochoreniu na COVID-19 – v plánovanom rozpočte SR na budúci rok.[11]

[10] https://www.nku.gov.sk/documents/10157/1460168/Anal%C3%BDza+cien+zdravotn%C3%ADckych+pom%C3%B4cok.pdf/58c415ed-f9a7-414f-8ec5-43fd8f76d198

[11] https://www.mfsr.sk/sk/financie/verejne-financie/rozpocet-verejnej-spravy/

Správa o výsledku kontroly bude v súlade so zákonom o NKÚ SR zaslaná predsedovi vlády SR, ministrovi hospodárstva SR, ministrovi zdravotníctva SR a vecne príslušným výborom NR SR.

KONTAKT

Najvyšší kontrolný úrad SR
Priemyselná 2
824 73 Bratislava
☎+421 2 501 14 451 ✉ info@nku.gov.sk.

Správa štátnych hmotných rezerv SR
Pražská 29
812 63 Bratislava
☎+421 2 57 278 460 ✉ predseda@reserves.gov.sk

PRÍLOHA Č. 1: VÝVOJ A STAV POŽADOVANEJ MATERIÁLOVEJ SKLADBY PZ KU KONCU KA

Tabuľka 2: Stav PZ zdravotníckych pomôcok ku dňu15. 9. 2020

NÁZOV	MJ	stav k 15.09.2020		
		požadovaný	skutočný	pripravenosť v %
jednorazový ochranný oblek (vrátane návlekov na obuv)	ks	400 000	273 519	68
ochranné štíty	ks	10 000	753	8
ochranné okuliare	ks	20 000	16 349	82
respirátor FFP3	ks	600 000	71 380	12
respirátor FFP2	ks	1 300 000	1 043 949	80
ochranná polomaska	ks	0	10 000	100**
filter	ks	0	30 000	100**
vrece na biologický odpad	ks	100 000	0	0
rukavice chirurgické nesterilne (bez púdru)	ks	30 000 000	1 465 236	5
jednorazový plášť	ks	1 000 000	55 399	6
návleky na obuv	ks	2 000 000	389 912	19
chirurgická maska (jednorazová)		3 000 000	12 891 793	100*
chirurgická maska (opakovateľne použitá)	ks	1 500 000	176 864	12
sety na diagnostiku ochorenia COVID-19	set	0	23 005	100**
testy na diagnostiku ochorenia COVID-19	ks	100 000	232 300	100*
čiapky	ks	1 000 000	0	0
širokospektrálny dezinfekčný prostriedok*	l	30 100	460	2
Sumár	**x**	**41 060 100**	**16 680 919**	**16**

Zdroj: SŠHR SR, vlastné spracovanie NKÚ SR Pozn.: - v uvedených tovarových položkách je skutočný stav skladových zásob vyšší ako požadované množstvo. Pri vyčíslení pripravenosti v % sa však bude pri výpočte používať množstvo prislúchajúce požadovanému stavu pohotovostných zásob. ** - uvedené tovarové položky boli zrušené v materiálovej skladbe pohotovostných zásob od 27. 5. 2020, avšak v skladovej evidencii sa nachádza uvedený tovar, pretože nebol ešte vyskladnený. Pri vyčíslení pripravenosti v % sa pri výpočte bude používať skutočné množstvo zo skladovej evidencie.*

Tabuľka 3: Vývoj stavu zdravotníckeho materiálu PZ v priebehu roku 2020

Dátum	Stav zdravotníckeho materiálu - pohotovostné zásoby		
	Požadovaný	Skutočný	Pripravenosť v %
27. 2. 2020	1 094 700	0	0
11. 3. 2020	16 460 903	786 603	5
15. 3. 2020	36 957 830	948 500	3
27. 5. 2020	37 030 100	14 680 012	40
30. 6. 2020	37 030 100	14 080 142	38
31. 7. 2020	37 030 100	15 589 386	42
15. 9. 2020	41 060 100	16 680 919	16

Zdroj: SŠHR SR, vlastné spracovanie NKÚ SR.
Pozn.: Pripravenosť v % - bola dosiahnutá osobitnými výpočtami ku konkrétnemu dátumu.
Tento výpočet nezodpovedá podielu skutočného stavu a požadovaného stavu z údajov uvedených v tabuľke č. 3.

Tabuľka 4: Vývoj požadovanej materiálovej skladby PZ

Tovarová položka	požadovaný stav	schválené (roz-hodnutie)	skutoč-nosť	Miera uspokojenia ochranných zdravotníckych pomôcok	
				podľa požiadaviek žiadateľov	podľa rozhodnutí SŠHR
Chirurgické rukavice	25 598 612	4 614 363	2 917 064	11 %	63 %
Jednorazový ochranný oblek	375 183	111 575	53 588	14 %	48 %
Návleky na obuv	479 030	248 600	248 600	52 %	100 %
Ochranné okuliare	136 879	51 610	39 270	29 %	76 %
Respirátor – FFP2	1 574 517	1 189 022	661 472	42 %	56 %
Respirátor – FFP3	333 180	159 904	150 874	45 %	94 %
Rúška – s viacnásobným použitím	3 602 951	712 700	712 700	20 %	100 %
Rúška – jednorazové	36 707 069	18 793 557	7 252 607	20 %	39 %
Rýchlo testy COVID-19	305 644	290 050	282 050	92 %	97 %
Sety na diagnostiku COVID19 - PCR	184 142	177 642	177 642	96 %	100 %
Širokospektrálny dezinfekčný prostriedok	125 550	10 340	10 100	8 %	98 %

PRÍLOHA Č. 2: ORGANIZAČNÁ ŠTRUKTÚRA SPRÁVY ŠTÁTNYCH HMOTNÝCH REZERV

Obrázok 7: Organizačná štruktúra SŠHR

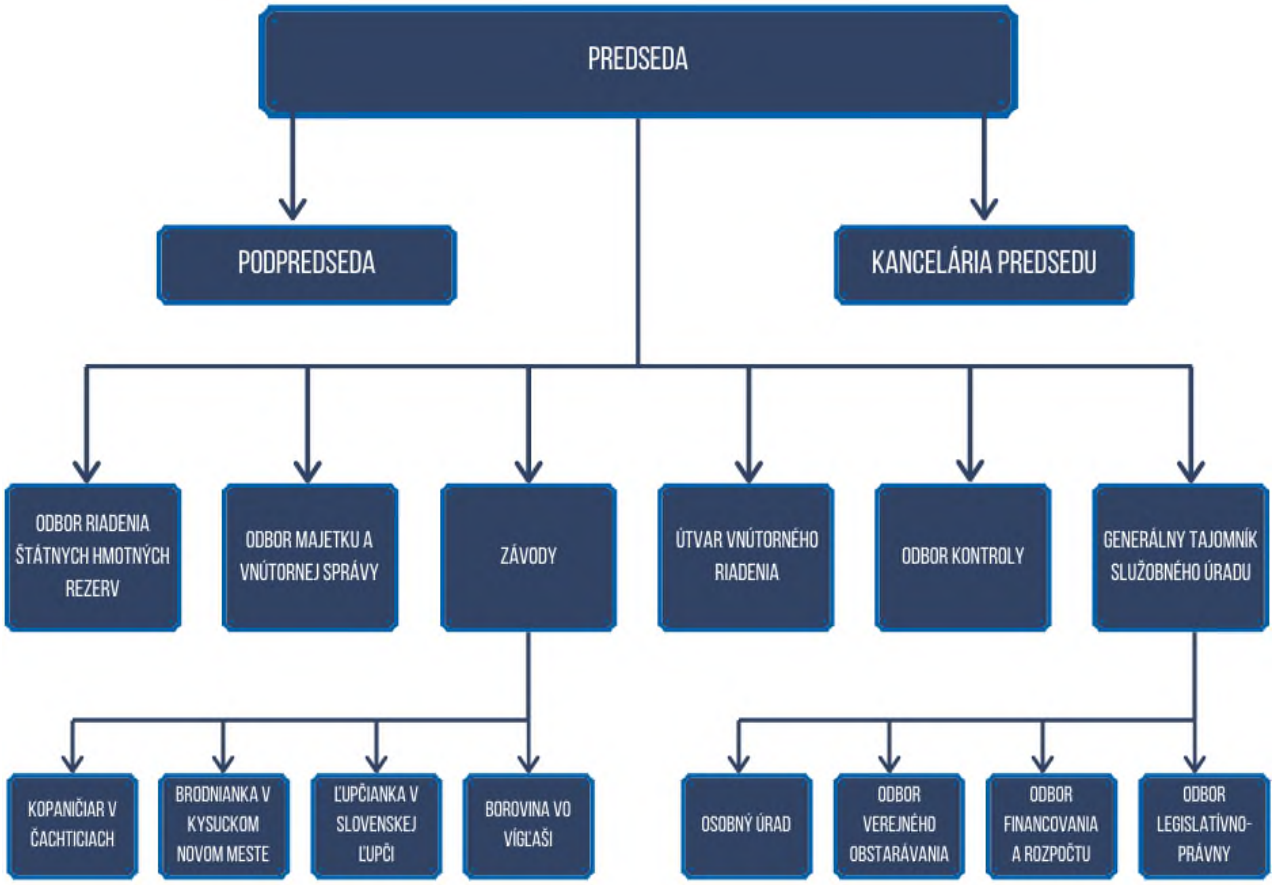

Obrázok 8: Skladovacie priestory vlastných závodov SŠHR SR